

Наталя Гут,
*кандидат філологічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)*

ОСВІТНЯ ПІДТРИМКА ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ ШКІЛЬНОГО ВІКУ У КРАЇНАХ ЄС

Міграція є не новим явищем для країн Європейського союзу. За останнє десятиліття найвищі показники прибуття іммігрантів на приймаючі території ЄС були зафіксовані в 2007 р. (близько 4 млн.), 2015 р. (приблизно 4,7 млн.) та 2016 р. (приблизно 4,3 млн.). Ці дані включають як міграцію в межах європейських країн так і потік мігрантів з-за кордонів ЄС [1]. Однак, незважаючи на всі зусилля в Європі щодо сприяння інтеграції вихідців з інших країн, у багатьох сферах життя ця категорія населення не може повною мірою конкурувати із корінним населенням.

Доступ до навчання є загальним правом людини. Статистика, орієнтована на конкретну вікову групу мігрантів (дітей до 15 років), свідчить, що тривалість їхнього перебування у приймаючій країні може бути короткостроковою або довгостроковою, від чого може залежати і доступ до формальної освіти у цій країні [2, с. 11]. Зважаючи на той факт, що дитина, яка успішно інтегрувалася як академічно, так і соціально, має більше шансів розкрити свій потенціал, заклади формальної освіти держав-членів ЄС перебувають у постійному пошуку механізмів вирішення конкретних проблем, з якими стикається ця категорія населення (пов'язаних із самим процесом міграції, загальним соціально-економічним та політичним контекстом приймаючої країни, адаптацією до нової системи освіти тощо). Все це передбачає допомогу під час входження до нового освітнього середовища та моніторинг успіхів у навчанні, забезпечення комфортної атмосфери для дітей різного походження та з різними потребами, гарантії такого простору, де всі учні почуватимуться в безпеці [2, с. 13].

Ефективна підтримка можлива лише за умови врахування попереднього освітнього досвіду новоприбулої дитини. Принципи такого моніторингу

різняться у межах кожної країни, часто не зазначаються в офіційних документах (Бельгія, Угорщина, Нідерланди), частково визначаються органами влади найвищого рівня (Франція, Люксембург) чи є відповідальністю шкільних комітетів (Бельгія, Фінляндія). Як правило, при зарахуванні дитини до певного класу до уваги береться вік дитини, шкільна документація з попереднього місця навчання, а також рівень володіння мовою приймаючої країни.

Якщо рівень володіння мовою навчання дозволяє новоприбулим учням відвідувати заняття з усіх предметів, вони потрапляють у класи, де навчаються їхні однолітки. Діти мігрантів з низьким або нульовим рівнем володіння мовою приймаючого суспільства зазвичай мають доступ до підготовчого навчання. Так, такі учні можуть відвідувати уроки разом із учнями свого класу, але додатково займатися у окремих групах; більшу частину часу проводити за навчанням у підготовчій групі, доєднуючись до однолітків лише на певних етапах (уроки музики та фізкультури, наприклад, що дає змогу контактувати із ровесниками навіть не знаючи мову на достатньому рівні); повністю навчатися в окремих, створених для дітей-іноземців, групах. Підготовчі класи (так звані «перехідні класи») забезпечують інтенсивне вивчення мови, а у деяких випадках пропонують адаптовану навчальну програму з інших предметів з метою підготувати учнів до кращої інтеграції в освітнє середовище приймаючої країни [3, с. 6]. Часто відповідальність за прийняття рішення щодо забезпечення підтримки для новоприбулих учнів делегується місцевим органам влади (Данія, Литва, Нідерланди), або ж школи використовують лише власні можливості щодо проведення додаткових занять у позаурочний час (Естонія, Португалія, Норвегія).

Дослідження свідчать, що, з одного боку, підготовчі класи або уроки можуть забезпечити більше часу та простору для опанування нерідної для мігрантів мови, ніж негайне занурення в освітній простір іншої країни. З іншого боку, вони можуть перешкоджати ефективній соціальній інтеграції, відокремлюючи учнів-мігрантів від їхніх однолітків. Більше того, акцент у

такому навчанні часто спрямований на інтенсивне засвоєння мови, в той час, коли вивчення інших предметів може сповільнюватися [1, 3].

Зважаючи на потенційно негативні наслідки тривалого надання підготовчих послуг, освітні системи країн ЄС зазвичай обмежують перебування учнів у межах такого навчання від одного до двох років. Вивчення мови та інтеграція у освітнє середовище продовжуються, коли діти відвідують уроки разом зі своїми однолітками. Крім того, рекомендації щодо організації навчання в таких класах (якщо такі існують на офіційному рівні) вимагають викладання для учнів всього спектру навчальних предметів (математики, іноземних мов, природничих наук тощо).

Отже, інтеграція новоприбулих учнів у шкільне середовище країни призначення – досить складний процес, метою якого є надати дітям шкільного віку доступ до якісної освіти та забезпечити будь-яку необхідну мовну, освітню та соціально-емоційну підтримку. Однак, як діти мігрантів, їхні сім'ї, так і освітні системи приймаючих країн стикаються із цілою низкою бар'єрів, серед яких відсутність належної інформації про академічну та неакадемічну (тобто соціальну, емоційну тощо) підтримку дітей-мігрантів, труднощі з моніторингом попереднього освітнього прогресу учнів, неготовність вчителів працювати у багатокультурному середовищі, недостатня співпраця сім'ї та школи, відсутність урядового фінансування для забезпечення належної підтримки дітей-вихідців з інших країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Eurostat. Migrant integration statistics introduced. 2018 [Online]. URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migrant_integration_statistics_introduced
2. European Commission. Integrating Students from Migrant Backgrounds into Schools in Europe: National Policies and Measures. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019. 192 p.
3. European Commission. Migrants in European schools. Learning and maintaining languages. Thematic report from a programme of expert workshops and peer learning activities. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 14 p.